

Hvis et kompromis om klima og landbrug ikke skal ende i ballade, så lyt til de lokale

Alle de store ord om fremtidens klimaløsninger omsættes bedst til nær virkelighed, hvis man snakker sammen lokalt. Det viser nogle af de projekter, som allerede nu er ved at finde bæredygtige løsninger på landet.

Kronik

RASMUS FUGLSANG FREDERIKSEN
projektleder, Mariagerfjord Kommune
GITTE CLAUSEN
plan- og miljøchef, Jammerbugt Kommune
HELGA GRØNNEGAARD
sekretariatsleder, Fremtidens bæredygtige landskaber

Forhandlingerne om en ny klimalandbrugspakke ventes at blive svære, og derfor drømmer fødevarereminister Rasmus Prehn (S) om et nyt nationalt kompromis. Det er positivt, at Rasmus Prehn giver dialogen og de pragmatiske løsninger endnu en runde, inden regeringen kommer med sit udspil. Vi vil minde om, at indsatsen skal følges helt til dørs og ud i de lokale landskaber med de rette redskaber, hvis det skal virke i virkeligheden.

Det er bedre at bruge noget tid på at møde folk ved køkkenbordet end i retssalen. Det kan godt være, at det tager fem år at få en lodsejer med på projektet, men det er bedre, end at han aldrig kommer med.

Vores erfaringer har vi fra samarbejdet om projektet Fremtidens bæredygtige landskaber. Siden Realdania tog initiativ til samarbejdet i 2014, har 15 parter fra landbrug, skovbrug, natur, kommuner, landdistrikter, friluftsliv, vandselskaber og vedvarende energi gennemført tre forsøgsprojekter - og har et fjerde i gang, hvor vi undersøger, hvordan og hvor langt vi ad

frivillighedens vej kan nå at genforhandle brugen af landskabet gennem multifunktionel jordfordeling.

De foreløbige resultater af forsøgsprojekterne er lovende. Det vil give meget mere effekt for penge, hvis løsningerne håndteres samlet i lokale landskaber. Og der kan skabes lokal forståelse og velvilje til væsentlige forandringer, når målet samtidig er, at det skal blive bedre at bo og drive erhverv i det berørte område. Det er en tilgang, som i den grad lever op til klimalovens målsætning om, at den grønne omstilling skal ske på en måde, som udvikler erhvervslivet og landdistrikterne.

Jammerbugt Kommune var blandt de tre første kommuner, der afprøvede multifunktionel jordfordeling. Under forløbet af den multifunktionelle jordfordeling indgik Jammerbugt Kommune og Landbonord et nyt, tæt samarbejde. Da den multifunktionelle jordfordeling sluttede, var det med en fælles erkendelse af, at arbejdstøjet og samarbejdet ikke blev lagt til side, for det var jo først lige startet.

Hvis kommunen blot var kommet med en næsten færdig plan for området, så ville planen være blevet udfordret af lokale aktørers viden. De lokale aktørers viden, holdninger og antagelser risikerer meget nemt at kollidere med kommunens eller statens plan. Hvad der ud fra de faglige betragtninger ville være de bedste løsninger for

området, er måske slet ikke de løsninger, som lokalsamfundet efterspørger. Jammerbugt Kommune greb i stedet muligheden for at inspirere landmændene til at se muligheder for at kombinere en bedre landbrugsdrift med bedre betingelser for natur, miljø og lokalområdet.

For kommunen er det en langsigtet investering at skabe bånd mellem landmænd og øvrige beboere i lokalsamfund. Når borgerne arbejder sammen om fælles mål og ønsker for deres lokalområde, bliver det meget lettere for kommunen at hjælpe med at opfylde ønskerne.

Ved Glenstrup Sø i Mariagerfjord Kommune foregår det senest igangsatte forsøgsprojekt. Søen kunne have det bedre, og derfor er der høje nationale mål for at reducere fosforbelastningen af søen. Men virkemidlerne til at nå målene i statens vandplaner er ikke ønsket lokalt og fører til konflikter under overfladen. Den problematik har kommunen arbejdet med længe, og miljøtilstanden i søen er et konfliktområde, der har spændt ben for løsninger og udvikling generelt af områdets natur- og herlighedsværdier. Det multifunktionelle jordfordelingsprojekt har været et vendepunkt, som har vendt isolerede udfordringer til et samlet mulighedskatalog med stort lokalt ejerskab.

Det har været vigtigt at dele viden om landskabet samt at opnå

fælles forståelse af, hvilke muligheder der skal arbejdes videre med. Det handler ikke bare om at lægge forskellige kort over områdets fysiske beskaffenhed oven på

”

Når Folketingets fødevarerordførere, klimaordførere, energiordførere og landdistriktsordførere graver sig ned i hver sit område og hver får en pulje, som de kan profilere sig med over for vælgerne, så lander aben hos kommunen.

hinanden (ligesom vi plejer) for at finde potentialerne i landskabet. Det handler også om at afdække ønsker fra dem, der lever af og bor i området.

Analyse af landskabets multifunktionelle potentialer handler derfor både om sammenlægning af kort over områdets fysiske beskaffenhed og naturgivne forudsætninger, men det handler også om at bringe folkeoplysning, lokaldemokrati og ejerskab ind i analysen. I sidste ende er landskabets potentiale i høj grad afhængigt af de mennesker, der bor der, og deres vilje til at være en del af løsninger for fællesskabet. Det handler altså slet ikke kun om jordfordeling. Det handler

nemlig også om fællesskaber og et bedre og mere meningsfuldt liv på landet. Kommunen afgiver magt i form af effektivitet, men veksler det til demokratisk legitimitet. Og det skaber sammenhængskraft.

Vi har det med at angribe nogle sammenhængende problemstillinger med alt for simple værktøjer. Når hvert ministerium sidder og vogter på sit område, så får vi ikke de redskaber, der kan sætte kræfterne fri og skabe lokale landvindinger.

Og når Folketingets fødevarerordførere, klimaordførere, energiordførere og landdistriktsordførere graver sig ned i hver sit område og hver får en pulje, som de kan profilere sig med over for vælgerne, så lander aben hos kommunen, der skal få en helhed ud af de isolerede mål. Ofte med risiko for, at landmænd og øvrige borgere rammes af løsrevne arealprojekter, hvor handlingsmulighederne begrænser sig til at lide mindst mulig skade af myndighedsplanerne.

Der er brug for en projekttilgang, hvor lokale aktører bliver aktive bidragsydere i udviklingen af lokalt tilpassede løsninger, frem for i bedste fald at blive passive modtagere - og i værste fald modstandere - af løsninger udviklet af myndigheder. Vi skylder hinanden at tage ansvar for at udvikle de gode løsninger.

I kommunerne har vi alt for sjældent anledninger til at opbygge netværk med lokale aktører, og til at lokale aktører opbygger netværk med hinanden. Men i forsøgsprojekterne om multifunktionel jordfordeling lykkedes det. Netværkene fortsætter efter afslutning af jordfordelingen, fordi de giver værdi, gavn og glæde. Det styrker kapaciteten i kommunen og lokalsamfund til at håndtere mange andre udfordringer i fællesskab.

De igangværende forhandlinger om en klimaplan for landbruget er formodentlig den bedste anledning, som regeringen har, til at levere grundlaget for den jordreform, som er med i det fælles forståelsespapir med støttepartierne. Hvis regeringen giver os rammer og redskaber til at arbejde med helheden i landskabet, vil det virkelig være en reform!

En national jordreform vil kunne være rammen for mange samtidige lokale projekter, der tænker både landbrug, klima, miljø, biodiversitet, friluftsliv og landdistriktsudvikling ind på samme tid. Vi bliver nødt til at lave nogle rammer for en landskabsmæssig forandring, der er bæredygtig, og det går på tværs af en række puljer og ministerier. På den måde kan vi løse samfundsudfordringer gennem nærdemokrati.

